

Budžets

Sasniedzamais rezultāts: piemēros atpazīstu budžeta veidus, analizēju tos, izvērtēju noteiktas sabiedrības grupas budžetu, piedāvāju ieteikumus racionālai ienākumu un izdevumu sadalei.

1. uzdevums.

Sakārto dotās vienības atbilstošajās ailēs, ierakstot tabulā attiecīgo burtu!

A Vilciena biļete uz Jūrmalu	B Angļu valodas privātstunda	C Kabatas nauda nedēļai
D Divas smalkmaizītes	E Jaunas austiņas	F Nauda dāvanā no vecmāmiņas
		G Pusdienas kafējnīcā
H Popkorns	I Nauda par internetā pārdoto grāmatu	J Kino biļete

Ienākumi	Izdevumi

2. uzdevums.

Salīdzini savu un klasesbiedra veikumu. Pārrunāji, kāpēc dažas vienības likāt pie ienākumiem, bet citas – pie izdevumiem.

3. uzdevums.

Pieraksti, kuram gadījumam atbilst budžets ar pārpalikumu, kuram – budžets ar iztrūkumu, bet kuram – sabalansēts budžets!

Ienākumi	>	Izdevumi	=	?
Ienākumi	<	Izdevumi	=	?
Ienākumi	=	Izdevumi	=	?

3.1. Izpēti budžeta veidus! Iepazīsties ar divu draugu – Kaspara un Matīsa – budžetu nedēļai!

Kaspara budžets

Nedēļas vajadzības un vēlmes	Nedēļas ienākumi	Nedēļas izdevumi
Brauciens ar vilcienu	Kabatas nauda 15 €	Maizītes un dzēriens skolā 1,40 € × 5
NBA pretsviedru lente		Trenažieru zāles apmeklējums 3 €
Maizītes un dzēriens skolā		Sporta dzēriens 1,20 €
Trenažieru zāles apmeklējums		Brauciens ar vilcienu 0,70 € × 2
Sporta dzēriens		

Raksturo Kaspara budžetu! Vai izdevumi atbilst ienākumiem?

No kādām vajadzībām Kaspars attiecās? Vai, tavuprāt, Kaspars rīkojās pareizi?

Kā Kasparam vajadzētu rīkoties nākamajā nedēļā?

Matīsa budžets

Nedēļas vajadzības un vēlmes	Nedēļas ienākumi	Nedēļas izdevumi
Kino ar draugu	Kabatas nauda 15 €	Maizītes un dzēriens skolā 1,25 € × 5
Popkorns + kokakola		Privātstundas angļu valodā 5 €
Maizītes un dzēriens skolā		Kino biļete 2,40 €
Privātstundas angļu valodā		Jauns marķieris 1,35 €
Saldējums kafejnīcā		

Raksturo Matīsa budžetu! Vai izdevumi atbilst ienākumiem?

Kā Matīsam vajadzētu rīkoties nākamajā nedēļā?

3.2. Izpēti Kārsavas novada pašvaldības 2018. gada budžetu!

Kārsavas novada pašvaldības 2018. gada budžets

Avots: Kārsavas novada pašvaldības mājaslapa [tiešsaiste]. b. g. [skatīts 2021. g. 13. aug.].

Pieejams: <http://karsava.lv/budzets/2018-gada-budzets/>

Veido stāstījumu par:

- budžeta ienākumu un izdevumu attiecībām;
- Kārsavas novada pašvaldības budžeta lielākajām ienākumu un izdevumu pozīcijām. Kurām pašvaldības dzīves jomām nauda tiek tērēta visvairāk? Nosauc iemeslus!

3.3. Izmantojot sava novada pašvaldības mājaslapu, atrodi tajā ievietoto informāciju par savas pašvaldības budžetu pagājušajam gadam, analizē to pēc iepriekšējā uzdevuma parauga un izveido līdzīgu stāstījumu!

Kā tu vērtē izdevumu un ienākumu proporcijas? Kā varētu palielināt pašvaldības budžeta ienākumus?

4. uzdevums.

Darbs pāri. Izstrādājiēt sabalansētu budžetu klases vakaram, ieplānojot izdevumu struktūrā ne tikai uzkodas un dzērienus, bet arī izdevumus dažādām aktivitātēm un balvām. Balstoties uz izdevumu plānu, aprēķiniēt katra klases skolēna dalības maksu!

Iepazīstiniēt klasesbiedrus ar izstrādāto budžeta plānu!

Zaļā ekonomika un resursu taupīšana

Sasniedzamais rezultāts: izmantojot informācijas avotus, spēju atlasīt ieteikumus, kā saimniekot saprātīgi. Protu izstrādāt anketu, lai noskaidrotu, kā resursus taupa skolā, apkopot rezultātus un prezentēt kopsavilkumu.

5. uzdevums.

Darbs pāri. Iepazīstieties ar Apvienoto Nāciju organizācijas “Zaļās ekonomikas” definīciju! Pārrunājiet to un izrakstiet jēdzienus, kurus nesaprotat!

Zaļā ekonomika ir saimniekošanas forma, kuras rezultāts ir cilvēka labklājības pieaugums un sociālā līdztiesība, vienlaikus būtiski samazinoties vides riskiem un ekoloģiskajai ietekmei.

Izmantojot skolotāja stāstījumu un skaidrojošo vārdnīcu, uzraksti saviem vārdiem, ko nozīmē zaļā ekonomika!

6. uzdevums.

Darbs grupā. Ar aptaujas palīdzību veiciet pētījumu, cik saprātīgi saimniekojat savā skolā! Sadaliet grupā pienākumus un soli pa solim veiciet uzdevumu!

1. solis.

Izvēlieties vienu saprātīgas saimniekošanas aspektu!

ENERĢIJAS PATĒRIŅŠ

ŪDENS PATĒRIŅŠ

ATKRITUMU RAŠANĀS, IZMANTOŠANA UN PĀRSTRĀDE

2. solis.

Izlasiet Latvijas Zaļās jostas izdoto bukletu “Mainos es. Mainies tu. Mainās visa pasaule”! (Atcerieties, ka grupā katram ir savs pienākums!)

Materiāls pieejami tiešsaistē:

http://www.zalajosta.lv/sites/default/files/files/viis_buklets.pdf

Atlasiet 7 ieteikumus, kuri saistās ar grupas izvēlēto prātīgas saimniekošanas aspektu.

3. solis.

Izmantojot savāktu informāciju, izstrādāji anketu, ar kuras palīdzību izvērtēsiet, kā rīkojas jūsu skolā!

Sastādot anketu, izmantojiet vērtēšanas skalu, lai vieglāk būtu izmērīt, salīdzināt un secināt, kā rīkojas jūsu skolā.

Piemēram, izmantojiet līmeņus katrā jautājumā pēc šāda principa: 1 – slikti, 2 – apmierinoši, 3 – labi, 4 – lieliski.

Anketā novērtējiet vismaz 10 resursu taupīšanas iespējas saistībā ar jūsu izvēlēto aspektu!

Daži piemēri par taupīšanas iespējām skolā

		1	2	3	4	
Projektori, kad nav vajadzīgi, tiek izslēgti.	nekad					vienmēr
Dienās, kad klase ir pietiekami gaiša, netiek ieslēgtas gaismas.	nekad					vienmēr
Skolā ir sastopami piloši krāni, kurus nevar aizvērt.	vienmēr					nav sastopami
Skolas pasākumos tiek lietoti vienreizlietojamie trauki.	vienmēr					nekad
Klasēs ir pieejamas kastes makulatūrai.	nav					visās klasēs

4. solis.

Anketējiet savus skolotājus un skolasbiedrus!

Katrs grupas dalībnieks aptaujā vismaz 5 respondentus.

5. solis.

Izmantojot *Microsoft Office Excel* programmu, izveidojiet pārskatāmus grafikus par anketā uzdotajiem jautājumiem!

Pēc katra grafika veidojiet secinājumus!

Pievērsiet uzmanību tiem anketas jautājumiem, kuros atklājas jomas, kas jāuzlabo!

6. solis.

Iepazīstiniet ar secinājumiem savus skolasbiedrus, skolotājus un skolas administrāciju!

7. solis.

Novērtējiet katrs savu veikumu aptaujas veikšanā pēc dotā sniegumu līmeņa apraksta, ņemot vērā gan sadarbību grupā, gan anketas izstrādi, anketēšanu un rezultātu apkopošanu. Pamatojiet savu vērtējumu!

Bankas, darījumi ar naudu

Sasniedzamais rezultāts: spēju vērtēt banku sniegtos pakalpojumus un nozīmi sabiedrībā, protu nosaukt iemeslus, kāpēc nepieciešams veidot uzkrājumus.

7. uzdevums.

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas atbalstītajā interneta vietnē <http://www.klientuskola.lv/lv/> izvēlies sadaļu “Ābece” un atrodi atbildes uz jautājumiem: kas ir bankas? Kas ir finanšu pakalpojumi? Kas ir maksājuma karte?

- Pabeidz teikumus!

Vēsturiski vārds “banka” radies _____

Komercbankas veic šādus uzdevumus: _____

Ja bankai bizness neveicas un tā bankrotē, Latvijā un arī citur Eiropas Savienībā valsts garantē noguldītājam _____

Maksājumu karte tev kā klientam dod iespēju _____

- Pastāsti klasesbiedram, kādu lasīšanas stratēģiju izmantoji, lai varētu pabeigt teikumus!

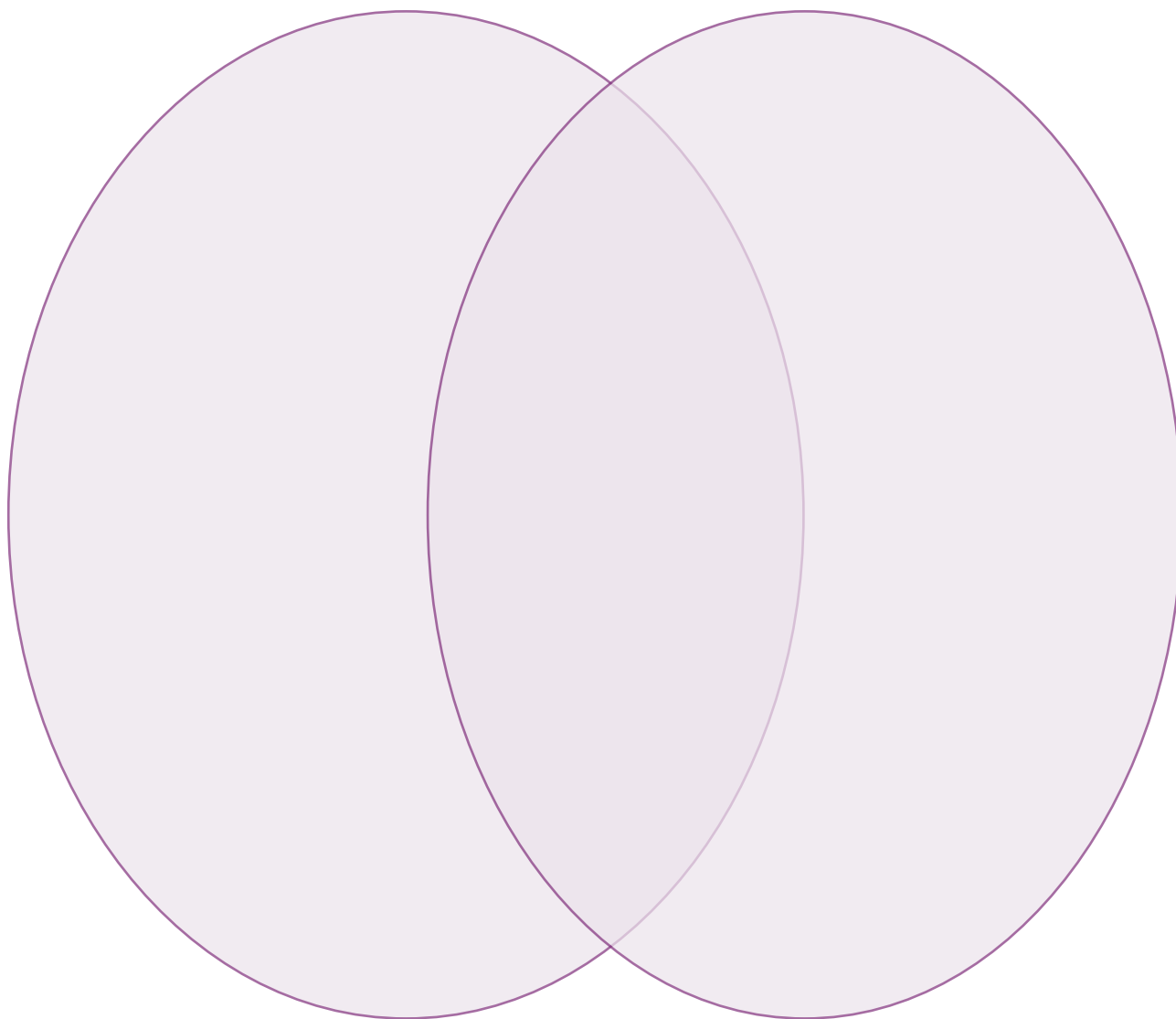
- Uzklāsi klasesbiedru, kādu lasīšanas stratēģiju izmantoja viņš!

- Vai jūsu abu stratēģijas bija atšķirīgas? Kāpēc?

8. uzdevums.

Darbs pāros. Izvēlieties divas no šīm bankām: “Swedbank”, “SEB banka”, “Citadele”, “Luminor”. Katrs izpētiet vienu no tām: kādus pakalpojumus banka piedāvā bērniem un pusaudžiem?

Aizpildiet Venna diagrammu! Katrā no ovāliem ierakstiet pakalpojumus, kurus piedāvā tikai attiecīgā banka, bet laukumā, kurš izveidojies, abiem ovāliem krustojoties, ierakstiet tos pakalpojumus, kuri abām bankām ir kopīgi!

9. uzdevums.

Iepazīsties ar “Swedbank” veikto pētījumu!

Uzkrājumu vajadzību TOP 11

1. “Drošības spilvena” izveidošanai nebaltām dienām.
2. Bērniem un viņu nākotnei.
3. Ceļojumiem.
4. Lielākiem pirkumiem.
5. Pārtikušām un nodrošinātām vecumdienām.
6. Veselībai.
7. Kredītsaistību segšanai.
8. Izglītībai un profesionālajai izaugsmei.
9. Nekustamā īpašuma iegādei.
10. Nozīmīgiem dzīves notikumiem.
11. Remontam.

Jansons, R. “Vajadzību tik daudz, bet kā sakrāt? – Tendences un risinājumi” [tiešsaiste]. 2010. g. 27. okt. [skatīts 2021. g. 16. apr.] Pieejams: <https://www.slideshare.net/SwedbankLatvia/finanu-drobas-spilvena-veidoanai-jkst-par-prioritti-uzkrjumu-veidotjiem>.

Atbildiet uz jautājumiem!

Ko pētījuma autori ir domājuši ar “drošības spilvenu”?

Kāpēc ir būtiski domāt par finansiālās drošības jautājumiem?

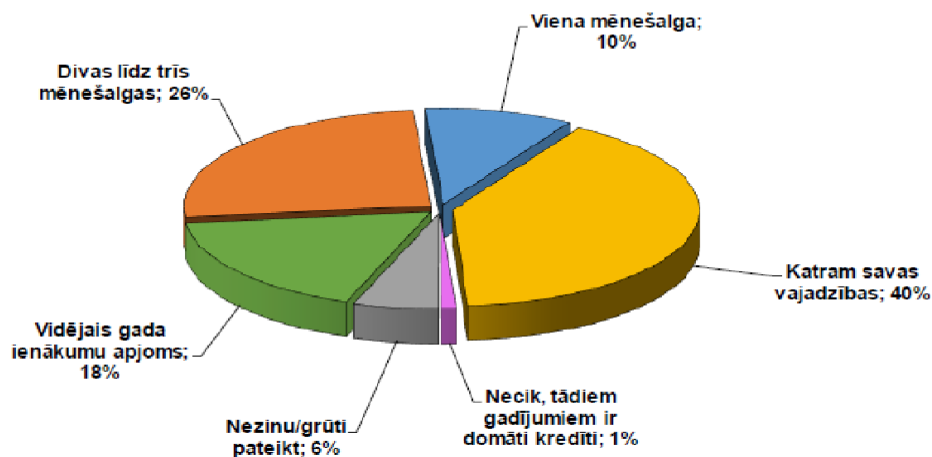
Kādas var būt sekas, ja finanses neplāno?

10. uzdevums.

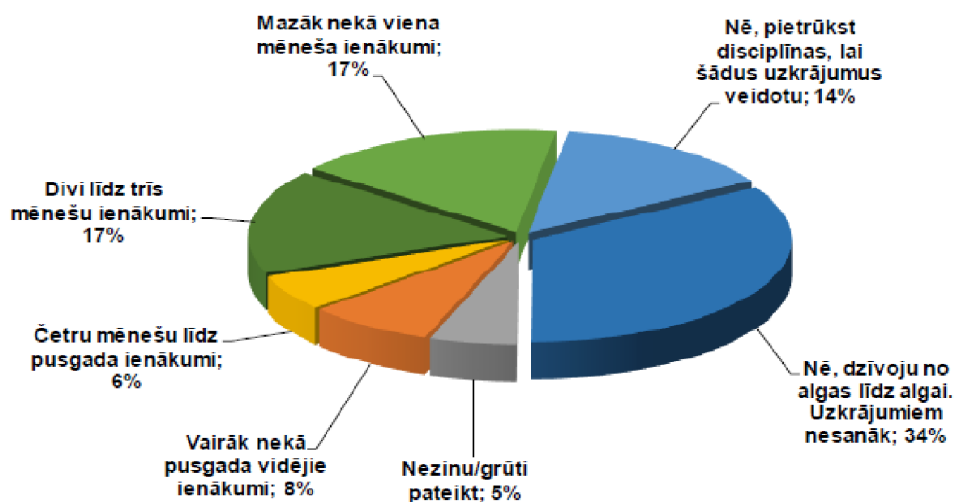
Analizē grafikus!

Uzņēmums “Latvijas fakti” 2017. gada novembrī veica pētījumu, kādi ir Latvijas iedzīvotāju priekšstati par finanšu plānošanu. Vienā no jautājumiem tika noskaidrots viedoklis par to, cik daudz būtu jāiekrāj neplānotiem tēriņiem.

Q18. Cik daudz, Jūsaprāt, cilvēkam būtu jāuzkrāj negaidītiem/neplānotiem tēriņiem (pēkšņiem izdevumiem veselības uzlabošanai, auto/dzīvokļa remontam, u.c.)? (l)

Q19. Vai jūs esat sev izveidojis uzkrājumu negaidītiem/neplānotiem tēriņiem (pēkšņi izdevumi par veselības uzlabošanu, auto/dzīvokļa remonts, u.c.)? (l)

Grafiki no Latvijas Bankas ekonomiskās izglītības interneta vietnes “Naudas skola”.

Tiešaistē pieejams: <https://www.naudasskola.lv>

10.1. Izvēlies vienu no otrajā grafikā redzamajām atbildēm!

Izvēlējos _____

10.2. Raksturo cilvēku, kurš varētu sniegt šādu atbildi!

Vecums _____

Nodarbošanās _____

Vai ir bērni? Cik? _____

10.3. Uzraksti, kā tu nonāci līdz šādam cilvēka raksturojumam?

10.4. Vai tu vēlētos rīkoties kā viņš? Kāpēc?